

نظام نیمه آزادی حقوق کیفری ایران

تالیف

اردوان بایوردی

www.ketab.ir

انتشارات قانون یار

۱۳۹۶

سرشناسه	: بایبوردی، اردوان، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظام نیمه آزادی حقوق کیفری ایران / تألیف اردوان بایبوردی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۸۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۹۷.
موضوع	: مجازات‌های جایگزین زندان -- ایران
موضوع	: Alternatives to imprisonment -- Iran
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
موضوع	: Criminal law -- Iran
رده بندی کنگره	: ۳۶۲/۶ KMH۳۹۶۲
رده بندی دیویی	: ۴۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۶۴۱

نظام نیمه آزادی حقوق کیفری ایران

تألیف: اردوان بایبوردی

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۷-۸۳-۱

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۶۶۹۷۳۹۶۰ کتابفروشی رسولی (چراغ دانش سابق)

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	فصل اول
۱۱	ماهیت و مبانی نظام نیمه آزادی
۶۳	فصل دوم
۶۳	شروط و اقدامات لازم در نظام نیمه آزادی
۸۱	فصل سوم
۸۱	مقایسه نظام نیمه آزادی با موارد مشابه در کشورهای توسعه یافته
۹۷	منابع و مآخذ

یکی از ابزارهای سیاست جنایی نهادهایی است که راه را برای بازگشت بزهکاران به جامعه هموار می‌کند. کیفر زندان هرچند فی حد ذاته فرصتی است که آمادگی لازم را برای این بازگشت پدید می‌آورد و زندانی را در آستانه ورود به اجتماع از توانایی سازگاری دوباره برخوردار می‌سازد، اما نباید فراموش کرد که محیط زندان با تمام امکانات بازپروری نظیر حرفه‌آموزی، سوادآموزی و ... محیطی است اصولاً توان‌گیر و انس‌به‌آن ویژه در محکومیت‌های درازمدت بزهکار را به هنگام خروج از زندان با دشواری‌های سازگار پذیری مواجه می‌کند. لذا، از یک قرن پیش کیفرشناسان بدین فکر افتادند که جنبه‌های آسیب‌زننده کیفرهای سالب آزادی را کاهش دهند و پاره‌ای از تدابیر اصلاحی را که محیط عادی امکان به ثمر رسیدن آن بیشتر است، جایگزین تدابیر همانند در محیط زندان کنند. بیش‌نیمه آزادی امروزه در بیشتر کشورها به تدریج گسترش یافته است حاصل این تلاش‌هاست.

پیدایش روش نیمه آزادی مدیون اجرای نظام نیستی ویژه‌ای است که در اصطلاح کیفرشناسان به نظام ایرلندی یا نظام تدریجی^۱ معروف است. این نظام نخستین بار در سال ۱۸۲۸ میلادی به ابتکار وزیر دربار فرانسه هیدرپول دربار محکومان به زندان بکار بسته شد. سپس در سال ۱۸۴۰ به وسیله دریایی انگلیس نام ماکونوچی^۲ در

Systeme Progressif^۱.

Hyde de Neuville^۲.

Maconochi^۳.

جزیره نورفولک^۱ به اجرا درآمد و سرانجام از آنجا که نتایج سودمندی به بار آورد در سال‌های ۱۸۵۰ به وسیله والتر کوفتون^۲ در مقیاس گسترده‌تری در ایرلند به اجرا گذاشته شد. به‌طور خلاصه در این نظام محکومان به زندان با طی مراحل تدریجی و با اطمینان از پیشرفت‌هایی که در وضع روحی اخلاقی آن‌ها پدید آمده، رفته‌رفته آمادگی لازم را برای پذیرش آزادی مشروط سرانجام آزادی کامل کسب می‌کنند.

این مراحل عبارت‌اند از گذر از زندان مجرد به هنگام شب و انجام کار انفرادی به هنگام روز، سپس انجام کار دسته‌جمعی در روز و گذراندن شب در زندان انفرادی (نظام ابورنی^۳) سرانجام آزادی مشروط که با مراقبت‌های لازم همراه است. روش نیمه آزادی مانند پلی پیش از آنکه حکم باز به زندان از امتیازات آزادی مشروط بهره‌مند شوند دوران زندان را به دوران آزادی متصل می‌کند. در این روش محکومان به زندان روزها در بیرون از زندان به کار می‌پردازند و شب‌ها دوباره به زندان بازمی‌گردند. معمولاً محل سکونت این گروه از زندانیان از دیگران جداست و بیشتر به محل اقامت خانوادگی آن‌ها شبیه است. در نظام جدید زندانبانی که اءمانی نیمه آزادی بیش‌ازپیش به‌طور مستقل متداول است محکومان به زندان اجازه دارند ایام نعل و تعطیلات آخر هفته را در بیرون از زندان بگذرانند.

میزان تأثیر مجازات‌ها بر اصلاح مجرمین، مهم‌ترین هدف مکاتب کیفری جدید از اجرای مجازات‌ها است. با توجه به موارد منفی متعددی که مجازات حبس به دنبال خود

^۱ Norfolk.

^۲ Sir Walter Cofton.

^۳ Systeme auburnien.

دارد، کیفر شناسان سعی کرده‌اند با کاهش ابعاد منفی کیفرهای سالب آزادی، پاره‌ای از تدابیر اصلاحی را جایگزین آن کنند که روش نیمه آزادی حاصل این تلاش‌ها است. در این تحقیق تأثیر نظام نیمه آزادی بر بهبود شرایط اجتماعی و تأثیر آن در مصادیق سیاست‌های حبس زدای مورد بررسی قرار گرفت. روش تحقیق موضوع، به شکل کتابخانه‌ای و شکل مطالعه نیز به صورت تحلیلی، توصیفی و تطبیقی بود. با بررسی چارچوب بحث و مبانی نظام نیمه آزادی در قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ و شروط و اقدامات لازم در نظام نیمه آزادی و همچنین مقایسه نظام نیمه آزادی در قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ با موارد مشابه در قوانین دیگر کشورهای توسعه یافته نتیجه گرفته شد برای زمانه با بیش از ۱۰ و کمتر از ۱۵ سال محکومیت، به شرط رفتار مناسب در طول دوران محکومیت، و به درخواست زندانی و تشخیص دادگاه، امکان اجرای نظام نیمه آزادی ممکن شود.